

Sygn. akt V P 160/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

18 stycznia 2022 roku

Sąd Rejonowy / Okręgowy w Rybniku V Wydział

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sonia Lasota-Zawisza

Sędziowie

Ławnicy:

Protokolant: Tomasz Kałuża-Herok

przy udziale ./.

po rozpoznaniu 18 stycznia 2022 roku w Rybniku

na rozprawie

sprawy z powództwa A. S. (1)

przeciwko (...)Sp. z o.o. w R.

o ustalenie istnienia stosunku pracy albo o przywrócenie do pracy

1. ustala, że między powódką A. S. (1), a pozwanym (...)Sp. z o.o. w R. istnieje stosunek pracy od 2 października 2017 roku,
2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt V P 160/20

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu roszczenia powódka A. S. (1) wniosła przeciwko pozwanej (...) sp. z o.o. w R. pozew o ustalenie istnienia stosunku pracy bądź alternatywnie o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy. Nadto, wniosła o zwrot kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że 17 kwietnia 2020 roku złożyła pracodawcy oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę za porozumieniem stron, które miało nastąpić z dniem 31 maja 2020 roku. Powódka zaznaczyła, że 12 maja 2020 roku miała miejsce pierwsza wizyta ginekologiczna, podczas której lekarz prowadzący nie miał podstaw do uznania, że jest ona w ciąży. Powódka podkreśliła, że dopiero 26 maja 2020 roku lekarz stwierdził ciążę i w tym samym dniu złożyła pozwanej oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego 17 kwietnia 2020 roku. Powódka dodała, że pozwana pismem z 28 maja 2020 roku poinformowała ją o bezskuteczności złożonego 26 maja 2020 roku oświadczenia.

vide: k.3-5 i k. 90v.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zwrot kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że w jej ocenie powódka nie uchyliła się skutecznie od skutków prawnych oświadczenia woli dotyczącego rozwiązania stosunku pracy za porozumieniem stron z uwagi na niedotrzymanie ustawowego terminu. W ocenie pozwanej 12 maja 2020 roku powódka posiadała wiedzę o tym, że jest w ciąży, a więc oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych mogła złożyć do 20 maja 2020 roku. Pozwana dodała, że termin na wytoczenie powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy jest spóźniony, gdyż powódka wniosła pozew 22 czerwca 2020 roku tj. 22 dni po rozwiązaniu stosunku pracy.

vide: k.32-33v.

Sąd ustalił co następuje:

29 września 2017 roku powódka A. S. (1) zawarła z pozwaną (...) sp. z o.o. w R. umowę o pracę zgodnie z którą została zatrudniona w okresie od 1 października 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku na stanowisku (...). Następnie, 29 grudnia 2017 roku strony zawarły umowę na czas nieokreślony, którą powódka zaczęła wykonywać od 2 stycznia 2018 roku. Od 1 stycznia 2020 roku powódka objęła stanowisko (...).

Dowód: akta osobowe powódki: umowa o pracę zawarta 29.09.2017r., umowa o pracę zawarta 29.12.2017r., aneks do umowy o pracę z 2.01.2018r.

Średnie miesięczne wynagrodzenie powódki wynosiło 2 887,50 zł brutto.

Dowód: zaświadczenie o wynagrodzeniu k. 41

17 kwietnia 2020 roku powódka i pozwana zdecydowały o rozwiązaniu umowy o pracę za porozumieniem stron, które miało nastąpić z dniem 31 maja 2020 roku.

Powódka składając oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę nie miała wiedzy o tym, że jest w ciąży.

Dowód: akta osobowe powódki: oświadczenie z 17.04.2020r. o rozwiązaniu umowy o pracę za porozumieniem stron

12 maja 2020 roku powódka udała się do ginekologa. Lekarz prowadzący nie stwierdził ciąży powódki na aparacie ultrasonograficznym (brak pęcherzyka z żywym płodem, ciąża biochemiczna). Lekarz wystawił powódce zwolnienie lekarskie na okres od 12 do 26 maja 2020 roku, które przesłał bezpośrednio pracodawcy. Z uwagi na wcześniejsze poronienie powódki, lekarz przepisał jej leki zachowawcze. We wskazaniach lekarskich zaznaczono, że chory może chodzić.

Dowód: oświadczenie powódki o przebiegu ciąży z 28.05.2017r. k.17, zaświadczenie lekarskie wystawione 12.05.2020r. k.37, szczegóły wiadomości z ZUS k.38, przesłuchanie powódki k.62-62v., przesłuchanie w umieniu pozwanej A. H. k.63, kserokopia dokumentacji medycznej powódki k.67-68v., zeznania świadka A. B. k.80v.

26 maja 2020 roku odbyła się druga wizyta powódki u ginekologa podczas której lekarz wystawił zaświadczenie o ciąży żywej (stwierdzono pęcherzyk z żywym płodem), potwierdzonej badaniem USG (8 tydzień). Lekarz wystawił powódce zwolnienie lekarskie na okres od 27 maja 2020 roku do 16 czerwca 2020 roku. We wskazaniach lekarskich zaznaczono, że chory powinien leżeć.

Dowód: zaświadczenie lekarskie z 26.05.2020r. k. 15oświadczenie powódki o przebiegu ciąży z 28.05.2017r. k .17, zaświadczenie lekarskie wystawione 26.05.2020r. k.40, przesłuchanie powódki k.62-62v., kserokopia dokumentacji medycznej powódki k.67-68v, zeznania świadka A. B. k.80v.

Pismem z 26 maja 2020 roku powódka złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia dotyczącego rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron. Swoją decyzję powódka uzasadniła zmianą okoliczności, a to ciążą, o której nie wiedziała 17 kwietnia 2020 roku.

Dowód: akta osobowe powódki: oświadczenie o uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia z 17.04.2020r., zeznania świadka K. T. k.61-62, przesłuchanie powódki k.62-62v., przesłuchanie w umieniu pozwanej A. H. k.63

W mailu skierowanym do powódki z 27 maja 2020 roku pozwana zwróciła się do niej o przedstawienie zaświadczenia lekarskiego wskazującego datę początkową ciąży. Powódka poinformowała pozwaną o przebiegu ciąży.

Dowód: mail pozwanej z 27.05.2020r., oświadczenie powódki o przebiegu ciąży z 28.05.2017r. k .17

Pismem z 28 maja 2020 roku pozwana poinformowała powódkę o bezskuteczności złożonego przez nią oświadczenia. Brak aprobaty wobec zajętego stanowiska pozwanej, powódka wyraziła w skierowanym do pracodawcy piśmie z 1 czerwca 2020 roku.

Dowód: pismo pozwanej z 28.05.2020r. k.16, pismo powódki z 1.06.2020r. wraz z potwierdzeniem z k.18-19

Pozwana wystawiła powódce świadectwo pracy, które doręczono jej 8 czerwca 2020 roku.

Dowód: akta osobowe powódki: świadectwo pracy z 1.06.2020r. wraz z potwierdzeniem odbioru

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie zgromadzonych i powołanych wyżej dowodów z dokumentów, których prawdziwości strony nie kwestionowały, a także w oparciu o dowód z zeznań świadków oraz z przesłuchania stron, które wraz z dowodami z dokumentów tworzyły spójny i logiczny obraz sprawy.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 84 kc w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (§1). Z kolei § 2 stanowi, iż można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Zatem błąd jest wadą oświadczenia woli uprawniającą osobę, która złożyła oświadczenie woli pod jego wpływem do uchylenia się od skutków prawnych tego oświadczenia. Błędem mogą być dotknięte, co oczywiste, również oświadczenia woli podmiotów stosunku pracy - pracownika oraz pracodawcy. Jednakże konsekwencje złożenia oświadczenia woli pod wpływem błędu nie są unormowane przepisami prawa pracy. Przy tym żadne zasady prawa pracy nie sprzeciwiają się stosowaniu do stosunku pracy przepisów kodeksu cywilnego o błędzie, chociaż odmienna od stosunków prawa cywilnego natura prawna stosunku pracy będzie wymagała ich stosowania odpowiedniego.

W kwestii możliwości uchylenia się pracownicy od skutków oświadczenia woli o rozwiązaniu stosunku pracy za porozumieniem stron złożonego w czasie ciąży, w sytuacji gdy była ona nieświadoma stanu ciąży tutejszy Sąd w pełni podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2002 roku I PKN 156/01 i utrzymane w późniejszych orzeczeniach: wyrok z 11.6.2003 r., I PK 206/02; wyrok z 25.2.2009 r., II PK 164/08.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę zwraca uwagę, że błąd polega nie tylko na mylnym wyobrażeniu o treści złożonego oświadczenia woli (niezgodności między prawidłowo powziętą wolą a wadliwym jej oświadczeniem), ale również na mylnym wyobrażeniu o istniejącym stanie rzeczy. Błąd powódki nie dotyczył rodzaju składanego oświadczenia woli, lecz okoliczności faktycznych w jakich je składała. Składając oświadczenie woli powódka nie wiedziała, że jest w ciąży. Wobec tego należy przyjąć, że wadliwość złożonego przez powódkę oświadczenia woli wiązała się z wadliwością powzięcia woli.

Nie każdy jednak błąd ma doniosłość prawną. Można się powoływać tylko na błąd istotny. Co do tej przesłanki błędu, to wskazać należy, że według powszechnie przyjętego określenia - obiektywna istotność błędu oznacza, iż błąd jest tego rodzaju, że żaden rozsądny człowiek, znający prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia woli tej treści. W tym miejscu Sąd wskazuje, że podziela stanowisko Sądu Najwyższego zgodnie z którym praca kobiety w ciąży podlega wzmoczonej ochronie. W związku z urodzeniem dziecka pracownicy przysługuje urlop i zasiłek macierzyński. Jest ona uprawniona do urlopu wychowawczego i zasiłku wychowawczego. Trwałość zatrudnienia w okresie ciąży, urlopów macierzyńskiego i wychowawczego chroniona jest zakazem rozwiązania umowy o pracę oraz zmiany wynikających z niej warunków pracy i płacy. Trudno dociec jakie racjonalne argumenty mogłyby przemawiać za przyjęciem, że gdyby pracownica wiedziała, iż jest w ciąży, zrezygnowałaby z bezpieczeństwa prawnego, ekonomicznego i socjalnego, a także komfortu psychicznego jaki stwarzało jej pozostawanie w zatrudnieniu, i podjęła decyzję o rozwiązaniu umowy o pracę. Jej błąd należy wobec tego ocenić jako istotny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2002 r. I PKN 156/01). Zatem, w realiach niniejszej sprawy, błąd powódki będącej pracownicą w ciąży należy ocenić jako istotny.

Jednocześnie Sąd wskazuje, że słusznie stwierdził Sąd Najwyższy uznając, iż pracownica, która nie wiedząc, że jest w ciąży, złożyła oświadczenie woli zmierzające do rozwiązania umowy o pracę może się uchylić od skutków tego oświadczenia niezależnie od tego, czy błąd został wywołany przez pracodawcę, czy wiedział on o błędzie lub mógł go z łatwością zauważyć (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2002 r. I PKN 156/01; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2003 roku I PK 206/02).

Z kolei w wyroku z dnia 19 marca 2002 roku Sąd Najwyższy przyjął, że ***oświadczenie pracownicy o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli zmierzającego do rozwiązania umowy o pracę powinno być złożone w terminie 7 dni od wykrycia błędu*** (sygn. akt I PKN 156/01). Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2013 roku sygn. akt II PK 237/12 oraz w wyroku z dnia 23 września 2014 roku II PK 269/13.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że powódka dopiero po odbyciu drugiej wizyty u ginekologa tj. w dniu 26 maja 2020 roku wykryła błąd polegający na byciu w ciąży podczas składania oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę za porozumieniem stron, co w konsekwencji stwarzało dla niej możliwość uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia z 17 kwietnia 2020 roku. Zatem, 7 dniowy termin powinien być liczony od dnia 26 maja 2020 roku. Powódka niezwłocznie, bo w tym samym dniu w którym wykryła błąd, złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych wcześniejszego oświadczenia. Jednocześnie Sąd zaznacza, iż za datę początkową tj. dnia wykrycia błędu nie można przyjąć 12 maja 2020 roku, bowiem wtedy brak było jasnej, pewnej, a tym samym wiarygodnej informacji, iż powódka jest w ciąży. Lekarz przeprowadzający badanie 12 maja 2020 roku w sposób jednoznaczny określił, że nie stwierdza ciąży powódki, gdyż w badaniu ultrasonograficznym nie stwierdzono pęcherzyka z żywym płodem, a dopiero od tego momentu można stwierdzić, że kobieta jest w ciąży. Powyższe lekarz potwierdził składając zeznania jako świadek na rozprawie 21 grudnia 2021 roku. Nie można przy tym utożsamiać samego przepisania powódce w dniu 12 maja 2020 roku leków zachowawczych ze stanem ciąży. Jak wynika z zeznań świadka A. B. leki zostały przepisane zachowawczo w związku z wcześniejszym poronieniem powódki. Oczywistym jest, że samo podejrzenie bycia w ciąży przez kobietę czy też bardziej pozostawanie w nadziei, że tak jest, nie jest równoznaczne ze stwierdzeniem ciąży przez lekarza. Świadek wyraźnie wskazał, że dopiero od momentu stwierdzenia pęcherzyka z żywym płodem można mówić o stanie ciąży i wystawić zaświadczenie stwierdzające tę okoliczność. Reasumując oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego 17 kwietnia 2020 roku było złożone w terminie, a zatem należy uznać je za skuteczne, co w konsekwencji powoduje, że zawarte porozumienie nie wywołało skutków prawnych. Powyższych ustaleń nie zmienia fakt wpisania na zaświadczeniu o niezdolności do pracy od 12 maja 2020 roku kodu „B” określającego ciążę, gdyż jak zeznała świadek A. B. w przypadku domniemania ciąży musi wykorzystać kody dostępne dla pacjentek ciężarnych.

W dalszej kolejności Sąd wskazuje, że zgodnie z treścią art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Jak słusznie wskazuje Sąd Najwyższy z powołanego przepisu nie wynika żadne ograniczenie w wytaczaniu powództwa o ustalenie stosunku prawnego, poza interesem prawnym powoda w żądaniu tego rodzaju. Swoistość stosunku pracy polega na tym, że jego byt stanowi przesłankę powstania innych stosunków prawnych. Art. 189 kpc nie ma przy tym charakteru wyłącznie prewencyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2001 r., I PKN 333/00).

Prawo do uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu jest prawem podmiotowym kształtującym. Jego skutki (unieważnienie czy też ubezskuteczenie czynności prawnej) powstają wprawdzie z chwilą złożenia pracodawcy stosownego oświadczenia na piśmie, ale działają ex tunc. Oświadczenie woli złożone pod wpływem błędu jest nieważne od początku, od chwili jego złożenia. Skoro nie było oświadczenia (wniosku) pracownicy o rozwiązanie stosunku pracy, to oświadczenie woli pracodawcy o jego przyjęciu stało się bezprzedmiotowe. Nie mogło w tej sytuacji dojść do zawarcia na podstawie art. 66 k.c. w związku z art. 300 k.p. umowy rozwiązującej. Zatem jeśli stosunek pracy nie został rozwiązany, to trwa nadal i to nieprzerwanie, roszczenie o przywrócenie do pracy (restytucyjne) skuteczne ex nunc byłoby tu nie na miejscu. Pracownica może dochodzić w zależności od okoliczności konkretnego przypadku ustalenia istnienia stosunku pracy, dopuszczenia do pracy, wynagrodzenia za czas gotowości do pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2002 r. I PKN 156/01). Powyższe zapatrywania zostały potwierdzone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2019 roku, gdzie wskazano, że Kodeks pracy nie przewiduje odwołania od rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron, a tym bardziej dochodzenia w takim wypadku przywrócenia do pracy i co zrozumiałe uznania wypowiedzenia za bezskuteczne. ***W sytuacji, gdy między stronami jest sporne, czy doszło do zakończenia zobowiązania za obopólną zgodą (na przykład w razie uchylenia się pracownika od skutków swojego oświadczenia woli), w grę wchodzi roszczenie o ustalenie istnienia stosunku pracy*** (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2019 roku sygn. akt I PK 268/17), a także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2014 roku II PK 269/13.

Wobec powyższego, skoro powódka skutecznie uchyliła się od skutków oświadczenia woli to należy przyjąć, że nie doszło do zakończenia zatrudnienia, co jest jednocześnie okolicznością wiodącą dla rozstrzygnięcia o ustaleniu istnienia stosunku pracy. Sąd przyjął, iż powódka miała interes prawny w domaganiu się ustalenia istnienia stosunku pracy skoro jak stwierdzono wyżej nie sposób przyjąć, aby pracownica świadomie rezygnowała z ochrony związanej z zatrudnieniem w czasie ciąży. Jednocześnie żądanie przywrócenia do pracy byłoby nieprawidłowe skoro nie doszło do rozwiązania umowy o pracę.

Termin na wytoczenie powództwa o ustalenie (istnienia stosunku pracy) jest co do zasady nieograniczony, przy czym w tym przypadku związany z zachowaniem 7 dniowego terminu na uchylenie się od skutków złożonego oświadczenia. Powódka dochowała więc terminu do wniesienia odwołania. Jednocześnie mając nawet na względzie wyrok Sądu Najwyższego z 23 września 2014r., sygn.. II PK 269/13 powoływany przez pozwaną dotyczący jedynie częściowo zbliżonego do niniejszej sprawy stanu faktycznego (przedmiotem sporu było roszczenie o przywrócenie do pracy), należałoby odpowiednio przyjąć termin do wniesienia powództwa wynoszący 21 dni (zgodnie z obowiązującą treścią art. 264 kp) od chwili dowiedzenia się przez powódkę o nieuwzględnieniu jej stanowiska i rozwiązaniu (w ocenie pozwanej) umowy o pracę, a więc od daty otrzymania świadectwa pracy tj. 8 czerwca 2020 roku. Tym samym powódka dochowała terminu do złożenia pozwu, a zarzut pozwanej jest niezasadny. Na marginesie należy wskazać, że ww. orzeczenie Sądu Najwyższego (a właściwie uzasadnienie) dotyczyło uchylenia wyroku sądu II instancji i przekazania do ponownego rozpoznania z uwagi na istotne braki w ustaleniu stanu faktycznego (m.in. brak ustalenia czy doszło do skutecznego uchylenia się od skutków złożonego oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę), a tym samym jak wskazał Sąd Najwyższy wiele zarzutów było przedwczesnych i nie podlegało kontroli kasacyjnej. Tym samym orzeczenie to zawiera jedynie pewne wskazówki do rozstrzygnięcia określonej sprawy, a z całą pewnością nie stanowi kompleksowej wykładni problemu uchylenia się od skutków oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy o pracę przez kobietę w ciąży, a tym bardziej nie wiąże Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę.

Mając na uwadze powyższe rozważania faktyczne i prawne Sąd ustalił istnienie stosunku pracy między powódką A. S. (2), a pozwanym (...) Sp. z o.o. w R. od 2 października 2017 roku (pkt 1 wyroku).

Na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 9 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015r. w brzmieniu obowiązującym w dacie wszczęcia postępowania Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Sędzia Sonia Lasota-Zawisza